

Ставлення до діяльності в структурі психологічної готовності практичних психологів до професійної діяльності

Ганна Гончарова

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна

Проблема формування особистісної готовності майбутнього психолога до професійної діяльності є актуальною, зважаючи на те, що професія психолога на сьогодні не втрачає своєї поширеності та престижності, проте, що дуже важливо, вимагає від особистості підвищеної відповідальності та сумлінності під час виконання своїх професійних обов'язків. Адже психолог має справу з «механізмом, що вимагає дуже тонкого налаштування» — з душею людини, і засобом праці психолога, в тому числі, є його власна особистість. А одним з показників міри психічної дорослості людини та потенційної поведінки особистості є, зокрема, її ставлення до найважливіших суспільних категорій — інших людей, навчання, діяльності тощо.

Психологічна готовність особистості до майбутньої професійної діяльності була предметом розгляду таких науковців, як: О. О. Бодальов, О. Ф. Бондаренко, В. С. Горгома, М. І. Д'яченко, В. В. Зарицька, Л. А. Кандибович, В. Г. Панок, Н. І. Пов'якель, В. А. Семиченко, Н. В. Чепелева та ін.

Надання тлумачення поняттю психологічної готовності здійснюється в межах двох основних підходів: особистісного та функціонального.

Відповідно до особистісного підходу, за Пеньковою Н. Є., психологічна готовність розглядається як «складне особистісне утворення, багатопланова і багаторівнева структура якостей, властивостей і станів, які у своїй сукупності дозволяють конкретному суб'єктові більш або менш успішно виконувати діяльність» [1].

Схожу думку висловлює й Н. П. Берегова, вказуючи, що психологічна готовність є виявом особистості, «який включає переконання, погляди, систему ставлень, мотиви, почуття, вольові та інтелектуальні якості, знання, навички, вміння, настанови» [2].

Якщо розглянути визначення, надане М. Д. Левітовим в межах функціонального підходу, психологічна готовність трактується як тимчасова готовність і працездатність, її змістом є «орієнтування в умовах професійної діяльності і створення психічної готовності до неї», а сутністю «початкова активізація психічних функцій» [3]. Психологічними факторами готовності фахівця до професійної діяльності, названими М. Д. Левітовим, є, зокрема, ставлення майбутнього фахівця до конкретної професійної діяльності, а також його професійні здібності та професійна спрямованість в обраній галузі [4].

Як бачимо, за особистісного та функціонального підходів, автори виділяють, як один з елементів або факторів психологічної готовності до професійної діяльності, ставлення особистості до цієї діяльності.

Ставлення особистості можна визначити як спосіб людини реагувати на

оточуючі явища, обирати варіант поведінки, або виявляти зовнішню активність. Всеце базується на пережитому досвіді особистості, тих вибіркових взаємозв'язках між нею та середовищем, що утворилися внаслідок їх взаємодії [5].

Ставлення до діяльності є одним з основних в системі ставлень особистості, і трактується автором С. М. Вакуленко як «усвідомлення людиною предмета діяльності, її завдань, дій, умов, результатів, можливостей», а також «похідна від мотивації» [6].

Ставлення психолога до професійної діяльності може виявлятися, зокрема, через: ставлення до клієнта, ставлення до керівника, ставлення до своїх професійних обов'язків, і обумовлюватися, в тому числі, інтересом до праці, усвідомленням її значущості, обстановкою роботи тощо.

Як і будь-яке ставлення, ставлення до діяльності має трикомпонентну структуру: когнітивний компонент (що психолог знає про свою майбутню професійну діяльність, її особливості), емоційно-оцінний компонент (які емоції викликає у психолога його майбутня професійна діяльність, або яке емоційне забарвлення мав для психолога перший досвід його практичної роботи, як він оцінив себе в ролі психолога), поведінковий компонент (обраний варіант поведінки, наприклад, уникати подальшого виконання окремих дій, чи взагалі всієї сукупності професійних обов'язків психолога, або докладати вольових зусиль для розвитку якостей, напрацювання навичок, яких бракує на початку практичної роботи).

Отже, ставлення психолога до своєї професійної діяльності, відіграє важливу роль у формуванні його психологічної готовності до здійснення цієї діяльності, оскільки охоплюючи знання про особливості діяльності, емоційну оцінку діяльності та себе, як її суб'єкта, впливає на рішення психолога приступити до виконання своїх професійних обов'язків, лишитися в професії попри можливі тимчасові труднощі.

Ключові слова: психологічна готовність; професійна діяльність; ставлення особистості.

Список використаних джерел

1. Пенькова Н. Є. Психологічна готовність військовослужбовців національної гвардії України до службово-бойової діяльності у процесі проведення антитерористичної операції. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук. Спеціальність: 19.00.09-«Психологія діяльності в особливих умовах». -НАНГУ.-Харків, 2015. — 242 с.
2. Берегова Н. П. Формування професійної готовності майбутніх психологів до роботи з проблемними клієнтами [Текст]: дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук: 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія» / Н. П.Берегова; Національна академія ДПСУ ім. Б. Хмельницького. — Хмельницький, 2009. — 217 с
3. Стрельбицька С. М. Стрельбицька С. М. Психологічна готовність до професійної діяльності майбутніх соціальних працівників у ВНЗ. Збірник наукових праць одеського національного університету. Серія: «Педагогічні науки». 2016. С.147-157.
4. Левитов, Н. Д. О психических состояниях человека / Н. Д. Левитов. –Москва : Просвещение, 1964.-344 с.

5. Гончарова Г. О. *Особливості розвитку ставлень майбутніх працівників підрозділів превентивної діяльності Національної поліції України до соціально-професійного оточення.* – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.06-«Юридична психологія». -Харківський національний університет внутрішніх справ, Харків, 2018.
6. Вакуленко С. М. *Соціологія праці [Текст] : навчально-методичний посібник / С. М. Вакуленко.-К. : Знання, 2008.-262 с.*